

Onderwijsplan Meer- en hoogbegaafdheid

Betrokkenen	Alle leerkrachten
Verantwoordelijke	Leerteam Didactiek
Versiedatum	5-9-2024
Evaluatiedatum	Juni 2025

Visie

Uitgangspunt voor ons onderwijs is dat ieder kind door de Vader uniek geschapen is en dat wij samen als kinderen van dezelfde Vader, elkaar mogen helpen onze gaven en talenten, die we van hem hebben gekregen, te ontwikkelen. De bijbel, als Gods woord, is daarbij leidend voor alles wat we doen. Daarom willen wij ieder kind, of het nu gemiddeld begaafd is, minder begaafd of meer begaafd, onderwijs geven waarbij het kind zijn of haar gaven en talenten kan ontwikkelen. Elk kind heeft zo zijn eigen unieke onderwijsbehoeften. Daarom passen we de organisatie van ons onderwijs zo aan dat we, zoveel als mogelijk is, tegemoet kunnen komen aan de onderwijsbehoeften van ieder kind. Naast zorg voor kinderen die minder snel kunnen meekomen, moet er ook specifieke aandacht zijn voor de meer en hoogbegaafde leerling. De mogelijkheden ten aanzien van het aanbod staan beschreven in dit onderwijsplan.

Doelgroep

Onze school richt zich met dit onderwijsplan op leerlingen die behoefte hebben aan een aangepast leerstofaanbod, omdat het reguliere leerstofaanbod hen te weinig uitdaging biedt. We maken onderscheid tussen meerbegaafd of intelligente leerlingen en hoogbegaafde leerlingen. Bij hoogbegaafde leerlingen gaat het dan om ongeveer 2 à 3 op de 100 leerlingen.

Verschil tussen intelligente en (hoog)begaafde leerlingen

<i>Hoog intelligente leerling</i>	<i>(hoog)begaafde leerling</i>
<i>Kent de antwoorden</i>	<i>Heeft altijd vragen</i>
<i>Is ervaren in het van buiten leren</i>	<i>Is een groot "gisser" (probeert af te leiden uit de context)</i>
<i>Is geïnteresseerd in objecten</i>	<i>Is een zeer nieuwsgierige onderzoeker</i>
<i>Is gefocust en oplettend in de klas</i>	<i>Is mentaal en fysiek betrokken, soms afwezig hierdoor, wegdromend</i>
<i>Houdt van simpele logica</i>	<i>Drijft op complexiteit</i>
<i>Houdt van woorden</i>	<i>Gebruikt vaak ongewoon complexe vocabulaire</i>
<i>Heeft goede ideeën</i>	<i>Heeft flitsende, gekke, onnozele, vreemde ideeën.</i>
<i>Werkt hard</i>	<i>Hangt wat rond en probeert uit/test uit</i>

<i>Beantwoordt de vragen</i>	<i>Discussieert in detail, is kritisch, bewerkt stellingen</i>
<i>Presteert bovengemiddeld in de klas</i>	<i>Kan bovengemiddeld, maar ook gemiddeld of benedengemiddeld presteren</i>
<i>Hoort bij de top van een groep</i>	<i>Vaak een eenling</i>
<i>Luistert met interesse</i>	<i>Laat sterke gevoelens en opinies zien</i>
<i>Leert gemakkelijk</i>	<i>Weet het vaak al</i>
<i>Heeft 6 á 8 herhalingen nodig voor meesterschap</i>	<i>Meesterschap na 1 á 2 oefeningen</i>
<i>Begrijpt ideeën</i>	<i>Ontwikkelt en bewerkt ideeën</i>
<i>Geniet van leeftijdgenoten</i>	<i>Prefereert vaak ouder gezelschap</i>
<i>Begrijpt de bedoeling of betekenis</i>	<i>Onderzoekt de toepassingen</i>
<i>Maakt zijn werk af</i>	<i>Start projecten</i>
<i>Kopieert nauwkeurig</i>	<i>Creëert nieuwe projecten</i>
<i>Houdt van school</i>	<i>Geniet van leren/ontdekken</i>
<i>Technicus</i>	<i>Uitvinder</i>
<i>Is tevreden over eigen leren/kunnen</i>	<i>Is hoogst zelfkritisch</i>

(Bronnen: Hoving-Huizing, 2008; Kieboom, 2015)

Vooraf wordt opgemerkt, dat een open contact met de ouders van deze leerlingen noodzakelijk is. Het is belangrijk om de ouders vanaf het begin te betrekken bij het onderwijsaanbod, zodat ze weten, wat er gebeuren gaat. Ook bij de evaluatie spelen zij een belangrijke rol, omdat zij kunnen aangeven hoe hun kind de school en het aangepaste onderwijs ervaart.

Voor meerbegaafde en hoogbegaafde leerlingen, waarbij sprake is van specifieke problematiek (zoals o.a. faalangst, sociaal-emotionele problematiek) of leerproblemen (zoals o.a. dyslexie, ADHD en een disharmonisch ontwikkelingsprofiel) wordt individueel bekeken welke maatregelen noodzakelijk zijn, eventueel in overleg met een externe deskundige.

De persoonskenmerken van begaafdheid komen minder duidelijk naar voren, waardoor er bij deze leerlingen problemen kunnen zijn in het functioneren, die maken dat de leerling niet optimaal uit de verf komt. Bij deze leerlingen zijn naast aanpassingen in het leerstofaanbod pedagogische aandachtspunten in de begeleiding aan de orde. Betreffende leerlingen worden besproken binnen het ondersteuningsteam (waarbij de Hoogbegaafdheidsspecialist kan aanschuiven).

Signalering (screening)

Doelstelling

Wij vinden het belangrijk om meer- en (hoog)begaafde leerlingen zo vroeg mogelijk te signaleren. Door leerlingen in een vroegtijdig stadium op te sporen kan er vanaf het begin worden ingespeeld op de mogelijkheden van deze leerlingen en kunnen eventuele problemen zoveel mogelijk voorkomen worden.

Jaarlijks worden de leerlingen in oktober middels SIDI PO gescreend. Doelstelling van de screening is het opsporen van leerlingen die in aanmerking komen voor verder onderzoek. Sidi-PO is een online programma, om kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong (meer- en hoogbegaafdheid) te signaleren.

Procedure

In onderstaande overzichten wordt beschreven wanneer en welke acties er genomen worden. Na gebruik van de eerste signaleringformulieren (groen gekleurd in het onderstaande overzicht) geeft het programma aan, welke volgende stap geadviseerd wordt.

De groen gekleurde stappen worden bij elke nieuwe leerling (groep 0 of 1) of elk jaar rond de herfstvakantie bij alle leerlingen (groep 1 t/m 8) gedaan.

SIDI PO		Stappenplan	
Stap	formulier	Info over formulier	Actie door
Stap 01a	Aanmelding nieuwe kleuter – algemeen beeld	De leerkracht belt vooraf ouders van een nieuwe kleuter voor een kennismaking (4-6 weken voor eerste schooldag). Dit formulier wordt dan telefonisch gemeld en verstuurd, vervolgens door ouders ingevuld voorafgaand aan het kennismakingsgesprek met de leerkracht. De leerkracht kan tijdens het gesprek dan verduidelijking vragen.	Groepsleerkracht 4-6 week voor aanmelding Contact met ouders Link formulier sturen naar ouders
	Aanmelding nieuwe kleuter - Beeld ontwikkelingsvoorsprong	Een kind komt gedurende het schooljaar op school (vanaf een andere school) in de groep en de eerste stap is niet geweest.	Groepsleerkracht. Na contact met ouders link formulier sturen.
Stap 01a	Groep 1 t/m 8	Snelle screening leerling groep 1 t/m 8 vóór de herfstvakantie De screening wordt in oktober ingevuld bij alle leerlingen uit de groep	Groepsleerkracht Voor de herfstvakantie
		Bij leerlingen die opvallen, worden de vervolgstappen in SIDI PO gevolgd. Dit wordt gedeeld met IB	Groepsleerkracht
IB-contact		Leerlingen die uit de signalering naar voren komen, worden besproken	Groepsbespreking november
Stap 02	Beeld ouders groep 1-8	Leerkracht heeft eerst contact met ouders. Daarna wordt het formulier (de vragenlijst) opgestuurd. Ouders vullen samen het formulier is. Bij gescheiden ouders beiden een formulier invullen (formulier ouder 1 en ouder 2)	Groepsleerkracht Link formulier sturen naar ouder
Stap 03	Beeld van de leerkracht groep 1 - 8	Leerkracht vult een vragenlijst in over de leerling	Groepsleerkracht
Stap 05	Cognitief beeld op grond van toetsen	Leerkracht stelt ontwikkelingsvoorsprong vast nav KIIK-registratie en/of LVS-toetsen	Groepsleerkracht
Stap 06-10	Overige stappen	In overleg met IB	Groepsleerkracht

IB contact	In overleg met IB en HB-specialist worden keuzes gemaakt uit stappen 06 t/m 10 – verdiepende diagnose formulieren.
Ouders-contact	Mochten er, na het doorlopen van het SIDI-protocol, aanpassingen nodig zijn in het onderwijsaanbod, dan wordt dit in november met ouders gedeeld in een gesprek. Het proces en de aanpassingen in het onderwijsaanbod wordt met ouders besproken en genoteerd in Parnassys. Ouders worden op de spreekavonden van februari en juni uitgenodigd voor een gesprek om (tussentijds) te evalueren. Dit geldt ook voor ouders van leerlingen in de vaardighedengroep.

Onderwijsaanbod

Na het doorlopen van het SIDI PO-traject zijn er de volgende mogelijkheden:

In de klas (groep 1-2)

De belangrijkste punten zijn:

- Er wordt met de opdrachten en werkjes aangesloten bij het niveau van de leerling volgens het observatiesysteem KIJK.
- Er wordt aangesloten bij de diverse werkvormen die gehanteerd worden (werken met ontwikkelingsmateriaal, spelen in hoeken, methodisch materiaal);
- Vanaf het moment dat duidelijk is dat er sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong, wordt gestart met het aanbieden van verrijkingsopdrachten en verrijkingsmateriaal; Er wordt gebruikgemaakt van de map *Slimme Kleuters*.
- Er is wekelijks aandacht voor hogere denkkorde vaardigheden, middels denksleutels en discussievragen.
- Per project wordt bekeken welke opdrachten zinvol zijn voor kinderen uit de doelgroep;
- Er wordt ingespeeld op de ontwikkeling op het gebied van lezen en rekenen. Dit integreren in de activiteiten die worden aangeboden. Bijv. een briefje schrijven bij een postproject en niet deze week de letter p en d aanbieden. Dus niet methodisch aanbieden van rekenen, taal en lezen.
- Er wordt verrijking gezocht die aansluit bij de verschillende manieren van leren die passen bij kinderen in deze leeftijdsfase (spelend leren, handelingsgericht leren, methodisch leren);

In de klas (groep 3 t/m 8, compacten eerste leerlijn, geschikt voor begaafde of intelligente leerlingen):

- Vanaf het moment dat duidelijk is dat er sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong, wordt in overleg met de IB gestart met compacten en verdiepen:
- De leerling doet mee met belangrijke instructiemomenten.
- Er is dagelijks aandacht voor hogere denkkorde vaardigheden, middels denksleutels en discussievragen.
- Overbodige herhalings- en oefenstof wordt geschrapt (25-50% van de lesstof). De aanbevelingen van de methodes zijn hierbij leidend.
- Verrijking:
 - *Stap 1 verdieping:* leerlingen ontvangen lesstof dat aansluit bij de methode, zoals de plusbladen bij spelling of de peiltaken bij rekenen.
 - *Stap 2 verbreding:* als het verdiepingsaanbod ontoereikend blijkt, wordt het reguliere curriculum uitgebreid. De keuze voor verbredingsmateriaal gebeurt altijd in overleg met de IB-er, HB-specialist, de leerling en ouders. Een overzicht van de beschikbare verbredingsmaterialen staat in bijlage 1.

In de klas (groep 3 t/m 8, compacten tweede leerlijn, geschikt voor hoogbegaafde leerlingen):*

- Vanaf het moment dat duidelijk is dat er sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong, wordt in overleg met de IB gestart met compacten en verdiepen:
- De leerling volgt instructie bij nieuwe leerstofelementen.
- Er is dagelijks aandacht voor hogere denkorder vaardigheden, middels denksleutels en discussievragen.
- Overbodige herhalings- en oefenstof wordt geschrapt (50-75% van de lesstof). De aanbevelingen van de methodes zijn hierbij leidend.
- Verrijking:
 - *Stap 1 verdieping:* leerlingen ontvangen lesstof dat aansluit bij de methode, zoals de plusbladen bij spelling of de peiltaken bij rekenen.
 - *Stap 2 verbreding:* als het verdiepingsaanbod ontoereikend blijkt, wordt het reguliere curriculum uitgebreid. De keuze voor verbredingsmateriaal gebeurt altijd in overleg met de IB-er, HB-specialist, de leerling en ouders. Een overzicht van de beschikbare verbredingsmaterialen staat in bijlage 1.

*We hebben het over ongeveer 2 à 3 op 100 leerlingen.

Tijdens het werken aan verrijkingsmateriaal wordt er van de leerlingen verschillende vaardigheden gevraagd. Te denken valt aan:

- focussen op een instructietaak;
- taakaanpak: wat ga ik doen? Hoe ga ik het doen? Ik ga aan het werk? Hoe heb ik gewerkt?
- concentratie tijdens het werken;
- leren hulp te vragen;
- veerkracht en doorzetting tonen als het moeilijk is of als er fouten worden gemaakt;
- op tijd je werk af hebben;
- werken met een planning.

Het is belangrijk om met de leerlingen regelmatig te reflecteren op bovenstaande doelen. Daarbij kan gebruikgemaakt worden van het boek Breinhelden.

Extra ondersteuning:

Buiten de klas:

- Selectie vaardigheidengroep

Als blijkt dat het aanbod in de klas ontoereikend is of als leerlingen vastlopen bij het werken aan executieve functies, wordt in mei besproken welke leerlingen in aanmerking komen voor de vaardigheidengroep. Ook leerlingen die al in de vaardigheidengroep zitten, worden opnieuw besproken. De leerkracht bespreekt dit met de IB-er en HB-specialist. Er volgt een oudergesprek (tijdens de laatste spreekavond in juni) met de leerkracht. De leerkracht formuleert een duidelijke hulpvraag waaraan gewerkt gaat worden in vaardigheidengroep. Dit wordt in Parnassys gezet door de leerkracht en het gespreksverslag wordt naar ouders gestuurd. Bij het formuleren van de hulpvraag, kunnen eventueel de stappen 06 t/m 10 uit SIDI-PO ingevuld worden, zodat er meer duidelijkheid is over onderwijsbehoeften.

- Bij specifieke onderwijsbehoeften

Bij specifieke onderwijsbehoeften, handelingsverlegenheid, gedragsproblemen waarbij niet duidelijk is of hoogbegaafdheid een rol speelt of wanneer n.a.v. SIDI blijkt dat dit wenselijk is, kan de orthopedagoog van het Samenwerkingsverband Veld Vaart Vecht geraadpleegd worden. In alle

gevallen geldt dat de aard en ernst van de problematiek per kind kan verschillen. Dit maakt dat elke verschillende situatie wel of niet binnen de mogelijkheden van de school zal liggen. We zullen dit dus per kind moeten inschatten en beoordelen. Dit gebeurt in goed overleg met ouders.

- Manifesto

Aanmelding voor Manifesto is mogelijk als de leerling in groep 4 of hoger zit. Er moet een vorm van handelingsverlegenheid op schoolniveau zijn; met andere woorden, het moet duidelijk zijn dat het reguliere compacten en verrijken en eventuele andere aanpassingen niet voldoende zijn gebleken. Aanmelding voor Manifesto is in de periode februari/maart. Aanmelding betekent nog geen automatische plaatsing. School krijgt bericht of de leerling geplaatst wordt en communiceert dit zelf naar de ouder(s) en leerling. Wanneer een leerling bij Manifesto zit, krijgt de leerkracht waar nodig advies van de Manifestoleerkracht (Voor meer informatie over Manifesto zie bijlage 2)

Contact met externe bureaus

Soms worden leerlingen aangemeld bij Praktijk De Poel (Wierden) of Gelukkig HB (Zwolle). Deze praktijken bieden diagnostiek, opvoedondersteuning, handelingsadviezen en individuele begeleiding. Deze begeleiding vindt thuis plaats, maar soms wordt er ook een beroep gedaan op extra ondersteuning op school.

We werken graag constructief samen met externe bureaus. Zodra een leerling gediagnosticeerd is, nodigen we de betreffende orthopedagoog of specialist en de ouders van de leerling uit voor een startgesprek om af te stemmen over de onderzoeksresultaten en handelingsadviezen. In dit gesprek, dat geleid wordt door de intern begeleider, maken we samen afspraken over de begeleiding van de leerling op school. We bespreken wat school kan betekenen en wat haalbaar is in de onderwijssetting. Dit kan per leerling en situatie verschillen.

Hulpvragen die gerelateerd zijn aan de thuissituatie worden niet op school in behandeling genomen. De afspraken over begeleiding worden door de leerkracht vastgelegd in een plan in Parnassys. Dit plan wordt tijdens de reguliere contactmomenten (spreekavonden) geëvalueerd.

Bijlage 1

Verbreidingsmateriaal:

Slimme Kleuters
Prik en Ko (groep 3-4)
Denken over Taal (groep 3-4)
Zo in de Zoo (groep 3-4)
Mijn eigen wereld (vanaf groep 4)
Rosetta Stone
Duolingo
Plustaak rekenen
Reken XL
Denken in getallen
Plustaak wereldoriëntatie
Slimme teksten
Outside the Box
Smartgames
Denksleutels

N.B. De keuze voor verbreidingsmateriaal gebeurt altijd in overleg met de IB-er, HB-specialist, de leerling en ouders.

Bijlage 2

Procedure aanmelding Manifesto

Deze beschrijving van procedure en criteria voor de eventuele toelating van excellente leerlingen in de Manifesto-groepen is opgesteld ter informatie en verduidelijking voor alle betrokkenen bij Manifesto.

Algemeen

De Manifesto-groepen zijn voor die kinderen die werkelijk hoogbegaafd zijn en daardoor ook sociaal emotioneel in de knel komen. Zij ondervinden hierbij belemmeringen in hun ontwikkeling. Ongeveer 1-2% van het aantal kinderen op school is hoogbegaafd. Manifesto biedt plaats aan kinderen uit groep 5-8. Er is daarnaast een limiet aan het aantal plaatsen. Daarom wordt heel kritisch gekeken naar de aanvragen. De kinderen die de ondersteuning vanuit Manifesto het hardst nodig hebben, worden geselecteerd.

De criteria voor Manifesto

1. De doelgroep heeft vaak uitstekende resultaten op methodegebonden en methode onafhankelijke toetsen. Vooral de vakgebieden rekenen en begrijpend lezen zijn belangrijk. Een voorsprong van 1 jaar en 6 maanden of meer op beide vakgebieden komt vaak voor. Het gaat hierbij om zgn. A+/I+ leerlingen. Dat is echter niet altijd zo. Er zijn ook onderpresteerders die in aanmerking komen. Hiervoor zijn andere argumenten doorslaggevend. Op veel scholen wordt in groep 5 de NSCCT-toets afgenomen. D.m.v. deze toets kunnen onderpresteerders worden signaleerd.
2. Om de kenmerken in beeld te krijgen, wordt SIDI-PO ingevuld. Volgens de afspraken binnen het SWV wordt het SIDI-protocol op alle scholen gebruikt.
3. Naast deze kenmerken kan er sprake zijn van leer- en sociaal-emotionele en/of psycho-sociale problematiek in de ruimste zin van het woord. Om hier zicht op te krijgen is een uitdraai uit Kanvas, Kindbegrip, SCOL ('leerlingenoverzicht schoolloopbaan' van de betreffende leerling van belang) of soortgelijk volgsysteem belangrijk.

Procedure

- Mocht een kind in aanmerking komen voor Manifesto, dan bespreekt de school de aanmelding van het kind met de ouders, met de restrictie dat toelating niet gegarandeerd is, maar dat de werkgroep selecteert en het definitieve besluit neemt;
- Scholen kunnen leerlingen aanmelden tot en met 8 maart, door een volledig ingevuld aanmeldingsformulier, inclusief bijlagen te uploaden in Grippa;
- De werkgroep Manifesto buigt zich in de periode maart/april over de aanmeldingen en geeft daarover z.s.m. terugkoppeling aan de scholen die een kind/kinderen hebben aangemeld. Als de werkgroep een positief besluit heeft genomen ontvangt de school zo spoedig mogelijk daarna de informatie voor het vervolg van de procedure;
- De basisschool neemt contact op met de ouders om daarvan melding te maken en verder met hen te overleggen.

Standpunt bestuur SWV Veld Vaart Vecht

- De meer begaafde of hoog intelligente kinderen krijgen een aanbod binnen de eigen basisschool;
- De hoogbegaafde kinderen krijgen een passend aanbod in de Manifestogroepen;
- Manifesto is in eerste instantie een rebound voorziening. Mochten lopende problemen worden opgelost, dan kan besloten worden de leerling terug te plaatsen.